

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ**

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΤΗΣ Α΄ ΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΑΡΧΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

ΑΘΗΝΑ 1999

Ομάδα σύνταξης

Συντονιστής: Κιούσης Γεώργιος, Σχολικός Σύμβουλος Γεωπόνων,

Μέλη: Ζαρίφης Αντώνης, καθηγητής ΠΕ9, Πολ. Επιστήμες

Σφήκας Σωτήρης, καθηγητής ΠΕ9, Μ.Σ.

Copyright (C) 1999: Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας
Αδριανού 91, 105 56 Αθήνα

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή ανατύπωση ή φωτοτύπηση μέρους ή όλου του παρόντος βιβλίου, καθώς και η χρησιμοποίηση των ερωτήσεων που περιέχονται σ' αυτό σε σχολικά βοηθήματα ή για οποιοδήποτε άλλο σκοπό, χωρίς τη γραπτή άδεια του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
• ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
• ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ.....	7
• ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: <i>Το Εμπόρευμα</i>	9
• ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: <i>Η Κατανάλωση των Εμπορευμάτων</i>	14
• ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: <i>Η Παραγωγή</i>	20
• ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: <i>Η Ανταλλαγή των Εμπορευμάτων</i>	27
• ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: <i>Το Χρήμα</i>	33
• ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: <i>Η Διανομή του Εισοδήματος</i>	39
• ΟΓΔΟΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: <i>Μισθωτή Εργασία</i>	45
• ΕΝΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: <i>Οι Εθνικοί Λογαριασμοί</i>	52
• ΔΕΚΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: <i>Το Κράτος και η Παρέμβαση στην Οικονομική Ζωή</i>	59
• ΕΝΔΕΚΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: <i>Το Οικονομικό Σύστημα σε Μεγέθυνση</i>	67
• ΔΩΔΕΚΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: <i>Το Οικονομικό Σύστημα σε Κρίση</i>	72
• ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: <i>Η Ευρωπαϊκή Ένωση</i>	79
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	86

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (Κ.Ε.Ε.), συνεχίζοντας την προσπάθεια υποβοήθησης των εκπαιδευτικών στο δύσκολο έργο τους, συνέταξε νέα βιβλία για την αξιολόγηση των μαθητών των Α΄ και Β΄ τάξεων του Ενιαίου Λυκείου (Ε.Λ.) σε ορισμένα μαθήματα στα οποία άλλαξαν τα αντίστοιχα σχολικά εγχειρίδια ή δεν είχαν μέχρι σήμερα συνταχθεί ανάλογα βιβλία. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και αρκετά βιβλία που αφορούν τα μαθήματα επιλογής. Κατά τη σύνταξή τους έχουν ληφθεί υπόψη οι παρατηρήσεις και υποδείξεις των εκπαιδευτικών, που χρησιμοποίησαν κατά το σχολικό έτος 1998-99 παρόμοια βιβλία για άλλα μαθήματα, καθώς και οι διαπιστώσεις που προέκυψαν από έρευνες σχετικές με την αξιοποίηση των βιβλίων αυτών στη σχολική πράξη.

Με την ευκαιρία της έκδοσης των νέων βιβλίων θα ήθελα να επαναλάβω τα κύρια σημεία του τρόπου χρησιμοποίησής τους.

- Οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στα βιβλία αξιολόγησης των μαθητών *έχουν ενδεικτικό χαρακτήρα*. Οι εκπαιδευτικοί δεν είναι υποχρεωμένοι να τις χρησιμοποιούν αυτούσιες. *Έχουν τη δυνατότητα να τις τροποποιούν, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ιδιαιτερότητες των μαθητών τους, να τις απλουστεύουν, εφόσον τις θεωρούν δύσκολες, να παραλείπουν όσες κρίνουν πως δεν αντιστοιχούν στο επίπεδο των μαθητών τους ή στους διδακτικούς στόχους, τους οποίους οι ίδιοι θέτουν*. Τα παραδείγματα αυτά επιδιώκουν ακόμη να βοηθήσουν τους διδάσκοντες να εκπονούν *οι ίδιοι δικές τους ερωτήσεις*. Πρόθεσή μας δεν είναι να περιορίσουμε την ελευθερία και την παιδαγωγική αυτονομία του εκπαιδευτικού, αλλά να του προσφέρουμε ιδέες που θα τον βοηθήσουν να αυξήσει τα περιθώρια της πρωτοβουλίας του και να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας του.
- Η προσπάθεια ορισμένων εκπαιδευτικών να αναθέτουν στους μαθητές τους την επεξεργασία όλων των ερωτήσεων που περιέχονται στα βιβλία του Κ.Ε.Ε. οδήγησε κατά το πρόσφατο παρελθόν σε σημαντική αύξηση της εργασίας των μαθητών. Η τακτική αυτή, της οποίας οι αρνητικές συνέπειες είναι προφανείς, οφείλεται σε παρεξήγηση και σε μη ορθή κατανόηση του σκοπού, τον οποίο υπηρετεί το παραπάνω παιδαγωγικό υλικό. Οι Ομάδες Εργασίας του Κ.Ε.Ε. εκπόνησαν για κάθε ενότητα της διδακτέας ύλης ικανό αριθμό ερωτήσεων, επειδή στόχος τους ήταν: α) να καλύψουν ευρύ φάσμα διδακτικών στόχων, β) να ικανοποιήσουν ποικίλα επίπεδα απαιτήσεων και γ) να αξιοποιήσουν τα θετικά στοιχεία διαφορετικών τύπων ερωτήσεων. Επιδίωξαν, με άλλα λόγια, να διευρύνουν, μέσα από την παροχή πολλών παραδειγμάτων, τη δυνατότητα επιλογής ερωτήσεων από τους διδάσκοντες και να καλύψουν, στο βαθμό του δυνατού, όλες τις πιθανές ανάγκες τους. *Ποτέ, όμως, και για κανένα λόγο, δεν ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς ούτε να εξαντλούν τα σχετικά παραδείγματα, ούτε να περιορίζονται αποκλειστικά σ' αυτά, ούτε να φωτοτυπούν τα βιβλία αξιο-*

λόγησης και να δίνουν όλες τις ερωτήσεις στους μαθητές τους. Κάτι τέτοιο και αντιπαιδαγωγικό είναι και αντίθετο προς το πνεύμα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Οι διδάσκοντες πρέπει να επιλέγουν από κάθε ενότητα μικρό αριθμό ερωτήσεων, οι οποίες ανταποκρίνονται στους διδακτικούς στόχους που επιδιώκουν και στα κριτήρια που οι ίδιοι θέτουν, και αυτές θα αξιοποιούν στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης.

- Τα θέματα και οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στα βιβλία αξιολόγησης δεν προορίζονται μόνο για εργασίες των μαθητών στο σπίτι ή για την εκπόνηση ολιγόλεπτων και ωριαίων διαγωνισμάτων. Πολλά από τα θέματα και τα ερωτήματα αυτά μπορούν και πρέπει να αξιοποιούνται στο πλαίσιο της καθημερινής σχολικής εργασίας. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τα ζητήματα εκείνα που, κατά την κρίση του εκπαιδευτικού, παρουσιάζουν δυσκολίες για το μέσο μαθητή.
- Οι εκπαιδευτικοί πρέπει ακόμη να έχουν υπόψη τους ότι καμιά από τις ερωτήσεις που περιέχονται στα βιβλία αξιολόγησης δεν χρησιμοποιείται αυτούσια στις προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις. Στις εξετάσεις αυτές τίθενται ερωτήσεις ανάλογες προς εκείνες που περιέχονται στα βιβλία του Κ.Ε.Ε. και στα σχολικά εγχειρίδια, διαφορετικές, όμως, ως προς το περιεχόμενό τους.
- Η χρησιμοποίηση, τέλος, των ερωτήσεων που περιέχονται στα παραπάνω βιβλία δεν αποκλείει ούτε εμποδίζει την αξιοποίηση των ερωτήσεων που περιλαμβάνονται στα σχολικά εγχειρίδια.

Για τη διεύρυνση της βοήθειας που φιλοδοξεί το Κ.Ε.Ε. να προσφέρει στους εκπαιδευτικούς στο κρίσιμο ζήτημα της αξιολόγησης των μαθητών, έχουν γίνει και οι εξής συμπληρωματικές ενέργειες: Τα παραδείγματα των ερωτήσεων που περιέχονται στα βιβλία αξιολόγησης έχουν καταχωρισθεί στη σελίδα που έχει δημιουργήσει το Κ.Ε.Ε. στο Internet (<http://www.kee.gr>), από την οποία μπορούν να τα αντλούν όσοι έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο. Προωθείται, τέλος, η επανέκδοση όλων των ερωτήσεων που έχουν εκπονηθεί από το Κ.Ε.Ε. σε ηλεκτρονική μορφή (cd-rom).

Τελειώνοντας, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τους επιστημονικούς συνεργάτες του Κ.Ε.Ε. για την εργασία τους καθώς και τους εκπαιδευτικούς των Ενιαίων Λυκείων για τα σχόλια που μας έστειλαν και τις υποδείξεις τους. Εύχομαι και τα νέα βιβλία να αποδειχθούν, όπως και τα προηγούμενα, πολύτιμο εργαλείο στην προσπάθεια βελτίωσης του τρόπου αξιολόγησης των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου.

Οκτώβριος 1999

Ο Πρόεδρος του Κ.Ε.Ε.

Καθηγητής Μιχάλης Κασσωτάκης

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το παρόν βιβλίο περιλαμβάνει ερωτήσεις διαφόρων τύπων (κλειστού, ανοικτού τύπου και συνδυασμού τους), τις οποίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το μάθημα ΑΡΧΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, της Α΄ τάξης του Ενιαίου Λυκείου, σύμφωνα με τις διατάξεις του σχετικού Π.Δ. για τις εξετάσεις στο Ενιαίο Λύκειο.

Οι ερωτήσεις αυτές που αναφέρονται σε όλα τα κεφάλαια του σχολικού βιβλίου, έχουν ενδεικτικό και συμβουλευτικό χαρακτήρα και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέγουν όποιες και εάν επιθυμούν, τόσο για τη διδασκαλία του μαθήματος, όσο και για την ετοιμασία κριτηρίων αξιολόγησης, στα πλαίσια του νέου συστήματος αξιολόγησης των μαθητών. Ακόμη, μπορούν να χρησιμοποιούν τις ερωτήσεις του παρόντος βιβλίου σαν υποδείγματα για να δημιουργήσουν δικές τους ερωτήσεις.

Για τη διευκόλυνση των εκπαιδευτικών παραθέτουμε στις τελευταίες σελίδες του βιβλίου, ενδεικτικά παραδείγματα ολιγόλεπτων και ωριαίων κριτηρίων αξιολόγησης.

Αθήνα, Οκτώβριος 1999

Γεώργιος Κιούσης

